

Genç Kalemler

İçeriği Yazan: [Ozan ÖRMECİ](#) [1] Zaman: Cum, 02/07/2010 - 13:30

Yazar: Ozan ÖMERÇİ

1908 Devrimi sonrası **İttihat ve Terakki**'nin ve *Türkçülük* düşüncesinin giderek güçlenmeye başladığı 1910'lı yıllarda ilk olarak **Hüsn-ü İir** adıyla çıkarılan **Genç Kalemler** dergisi **İttihat ve Terakki** döneminin *Osmanlıcılık* ve *Türk milliyetçiliği* (Türkçülük) arasındaki bocalama dönemine katkı tutar niteliğinde çok önemli bir yayındır. Bu yazıda kısaca **Genç Kalemler** dergisini ve derginin önemli yazarlarını size tanıtmaya çalışacağım.

1908 Devrimi sonrası **İttihat ve Terakki Cemiyeti**'nin önemli isimlerinden biri olan Doktor **Nazım**'ın iki yeni tarafından Manastır'da çıkarılmaya başlanan Hüsn-ü İir dergisinin en önemli ismi ve derginin çizgisine yön veren isim Ali Canip Yöntem'dir. 1897 İstanbul doğumlu olan Ali Canip, daha önce *Fecr-i Ati* adlı dergiye de katkıları olan ve giderek milli edebiyat çizgisine kaymaya başladığı 1910 yılında çıkarılmaya başlanan Hüsn-ü İir dergisinde başyazarlık yapan Yöntem, dergideki yazılarında Türk edebiyatının geleceği konusundaki görüşlerine yer veriyor ve dilde sadeleşmeyi, Türkçeleştirmeyi ve Anadolu insanının sorunlarını dile getiren daha toplumcu, Batı edebiyatı taklidi olmayan yerel temaları işlemesini savunuyordu. Derginin imtiyaz sahibi ve sorumlu müdürü **Nesimi Sarım**, başyazar ise Ali Canip Yöntem'di. Dergi entelektüel çevrelerde kısa sürede dikkat çekti ve birçok genç ve yetenekli kalemi etrafında topladı. Bu isimlerden en önemlisi hiç kuşkusuz **Ömer Seyfettin**'dir.

1884 Gonen doğumlu olan ve sade bir Türkçe ile yazdığı muhteşem öyküleriyle günümüzde de hala Türk edebiyatının yüz aklarından biri kabul edilen **Ömer Seyfettin**, 31 Mart Vakası olarak bilinen gerici isyanı bastırmak için Selanik'ten İstanbul'a gönderilen Mustafa Kemal'in komutanlık yaptı. Hareket Ordusu'nda yer alan genç ve entelektüel bir subay, ateşli bir

ba??ms?zl?kç? ve milliyetçidir. 8 say?s? ç?kt?ktan sonra Genç Kalemler ad?n? alan derginin ekibine ilk 8 say? sonras? kat?lan Seyfettin, Bahar ve Kelebekler, Pamuk ?pli?i, ?rtica Haberi, Bomba gibi büyük be?eni kazanan hikâyelerinin yan? s?ra derginin siyasal çizgisine de yön veren isimlerden biridir. Ali Canip dilde sadele?meyi ve Türkçele?tirmeyi o dönemde sadece halka daha yak?n olmak ve Bat? taklitçili?inden kurtulmak için isterken, Ziya Gökalp'la beraber Ömer Seyfettin'in yaz?lar?nda milli veya ulusal edebiyat ad? verilen yeni edebiyat ak?m?n? ve genel olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmas?na yol açacak ve Balkan Sava?lar? sonras? dozu giderek yükselecek ilerici ve Bat? tipi bir ulus-devlet kurulmas?n? sa?layacak Türkçü dü?üncenin izlerini bulmak mümkündür. Mesela Seyfettin “?” imzas?yla yay?nlanad??? ve derginin Genç Kalemler ad?n? almas?ndan sonraki ilk say?s?nda yer alan “Yeni Lisan” isimli makalesinde Osmanlı Devleti halk?n?n büyük ço?unlukta konu?tu?u Türkçe dilinin halk taraf?ndan yayg?n kabul görmü? kelimeler d???nda Arapça, Farsça ve Bat? dilleri etkisinden kurtulmas?n? istemi? ve yapt??? sert ç?k?? edebiyat çevrelerinde büyük ses getirmi?tir. Genç Kalemler Ziya Gökalp'in de hareket kat?lmas?yla beraber daha da etkili olacakt?r.

Genç Kalemler dergisinin Ali Canip ve Ömer Seyfettin d???ndaki di?er çok önemli ismi Ziya Gökalp't?r. Genel anlam?yla Genç Kalemler bir edebiyat dergisi olmas?na ra?men Gökalp dergide önemli sosyolojik ve siyasi de?erlendirmelere yer vermi? ve derginin vatansever, Türkçü çizgisi ?tihat ve Terakki Cemiyeti'nden de büyük manevi destek görmü?tür. Bilindi?i üzere Gökalp o dönemlerde ?tihat ve Terakki Cemiyeti merkez yönetim kurulu üyelerinden birisidir. Nesimi Sar?m da cemiyetin önemli üyelerinden biridir. Gökalp ayr?ca Alfred Fouillée'den yapt??? çevirilerle modern toplumun gerekliliklerini pozitivist ve solidarist bir çizgide aç?klamaya çal??m??t?r. Derginin di?er önem isimleri aras?nda Mustafa Nermi, Kaz?m Nami Duru, Aka Gündüz (ya da Enis Avni), Mehmet Ali Tevfik ve Suphi Ethem vard?r. ?imdi derginin üzerinde durdu?u konulara yak?ndan göz atal?m.

Daha önce de belirtti?im üzere derginin üzerinde en fazla durdu?u konu dilde sadele?me ve milli edebiyat ak?m?n?n yarat?lmas?d?r. Dergi yazarlar? avam olarak nitelendirilen halk?n Tanzimat sonras? Türk edebiyat?nda ortaya ç?kan Bat? edebiyat? taklitçili?i ve dildeki yabanc? kelimeler nedeniyle edebiyattan so?udu?unu ve Osmanlı halk?n?n esas dilinin Türkçe oldu?unu vurgulam??lard?r. **“Toplum için sanat”** anlay??n?n görüldü?ü bu dü?ünceye paralel olarak Genç Kalemler yaz?lar?nda öz Türkçe ve halk?n benimsedi?i kelimeleri, temalar? kullanmaya özen göstermi?lerdir. Dergi Gökalp ve Seyfettin'in kat?lmas?yla beraber daha milliyetçi bir çizgi benimsemi? ve Gökalp'n “**Vatan ne Türkiye'dir Türklere, ne Türkistan, Vatan büyük ve müebbed bir ülkedir: Turan**” dizeleriyle hat?rlanabilecek Turan ?iiri ilk olarak burada yay?nlanm??t?r. **“Yeni Lisan Müdafii”** ad?yla yay?mlanan makaleler derginin çizgisini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu makalelerde Türkçe kar??l?klar? bulunmayan teknik terimler d???nda Türkçe'nin Arapça ve Farsça etkisinden kurtulmas? gerekti?inin, ?stanbul diyalektinin Türkçe için ideal oldu?unun ve tema seçiminde ?stanbulun çevrelerden ziyade Anadolu halk?na yönelmenin gerekli oldu?unun alt? kal?nca çizilmi?tir. Gökalp Turan'dan bahsetmesine kar??n Seyfettin yaz?lar?nda Türkiye d???nda ya?ayan Türklerden ziyade Türk-Kürt-Çerkez ayr?t etmeden Anadolu halk?n? temel alm?? ve bu anlam?yla Cumhuriyet'in ilan? sonras? hiçbir etnik unsuru d??lamayacak olan sivil Türk milliyetçili?inin temellerini atm??t?r. Bu görü?e ulaş?mas?nda ku?kusuz bir di?er önemli etken ayn? ?tihat ve Terakki liderleri gibi o dönemde ayd?nlar?n?n Türkçülük ve Osmanlıcılık aras?nda gidip gelmeleri ve Osmanlı Devleti'ni kurtarmak amac?yla d??lay?c? etnik milliyetçili?e prim tan?mamaya gayret etmeleridir.

Ömer Seyfettin; dili ve edebiyat? devleti kurtarmak için en az k?l?ç kadar önemli bir silah olarak görmü? ve Osmanlı Devleti'nin Türk kimli?ini yok etmeye, bast?rmaya yönelik yüzlerce y?ll?k birikimine ra?men Anadolu halk?n?n büyük ço?unlu?u Türkçe konu?tu?una göre, sadele?mi? bir Türkçe ile d??lay?c? olmayan Türk milliyetçili?inin devleti ayakta ve Anadolu halk?n? bir arada

tutabilecek tek çare oldu?una inanm??t?r. Türk milliyetçili?i temel olmas?na kar??na ?slamc?l?k ve Osmanl?c?l?k anlay??lar? da d??lanmak istememi? ve parçalanmakta olan devleti ayakta tutabilmek dü?üncesiyle dergi yazarlar? Sultan'a "**Osmanl?lar?n hükümdar?, Müslümanlar?n Halifesi ve Türklerin Ka?an'?**" ?eklinde hitap etmi?lerdir.

Dergi yazarlar? daha sonra Türk Yurdu ve Yeni Mecmua'da beraber yazacaklar? Fuat Köprülü ile de kalem kavgas?na girmi?lerdir. Türkoloji'ye merak?yla bilinen Köprülü Türk sözünü daha etnik bir temelde alarak bir ?rk olarak kabul etti?i için Genç Kalemler'in sivil milliyetçili?e yorulabilecek di?er etnik unsurlar? kapsay?c? Türkçülüklerinden ho?nut de?ildir. Bu nedenle Türk Yurdu'nda Genç Kalemler'e sert ele?tiriler getirir. Ayr?ca Köprülü'ye göre giderek enternasyonalle?en dünyada milli bir edebiyat yaratmak için uygun ko?ullar yoktur.

Kan?mca Genç Kalemler'in en önemli özelli?i ayn? ?ttihat ve Terakki Cemiyeti daha sonra da Partisi gibi Türkçülük – Osmanl?c?l?k aras?ndaki bocalamalar? çok iyi yans?tan ürünler vermeleri ve Mustafa Kemal'den önce sivil temelde olacak ve hiçbir etnik unsuru d??lamayacak olan bir milliyetçilik anlay??na ula?m?? olmalar?d?r. Dahas? Tanzimat taklitçili?inin sert bir ?ekilde ele?tirilmesi ve s?radan halk?n sorunlar?na de?inilmesi Genç Kalemler'in toplumcu tavr?na iyi bir örnektir.

iletisim@PolitikaDergisi.com [2]

KAYNAKLAR

- Arai, Masami, "Turkish Nationalism in the Young Turk Era", Leiden: E.J. Brill, (1990)
- Vikipedi, http://tr.wikipedia.org/wiki/Gen%C3%A7_Kalemler
- Öykülü Geceler, http://www.oykulugeceler.net/icy_content.asp?upsale_id=20&t=%C3%96mer%20Seyfettin

Yorumlar

- [İç Siyasa](#) [3]

- [Kültür/Sanat](#) [4]
- [Tarih](#) [5]
- [Toplumsal](#) [6]

Kaynak URL (25/04/2024 - 17:52 tarihinde yazdırıldı):

<http://politikadergisi.com/makale/genc-kalemler>

Bağlantılar:

- [1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/ozan-ormeci>
[2] <mailto:Ozan.Ormeci@PolitikaDergisi.com>
[3] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>
[4] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/kultursanat>
[5] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/tarih>
[6] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>